

PATVIRTINTA:

Skuodo Bartuvos progimnazijos direktoriaus
(dokumento sudarytojo pavadinimas)2024m. vasario 28 d. įsakymu Nr. V1-20
(data, dokumento rūšies pavadinimas)**DIRBANČIO KILNOJAMAIŠ ELEKTROS ĮRANKIAIS**

(darbuotojo profesijos pavadinimas)

DARBUOTOJO SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA Nr. 11**I. BENDROJI DALIS**

- 1.1. Dirbti kilnojamaiais elektros įrankiais gali asmenys, ne jaunesni kaip 18 metų amžiaus, susipažinę su įrenginių eksploatavimo taisyklėmis, turintys kvalifikacijos kategoriją, praėję privalomą sveikatos patikrinimą, išklause įvadinį saugos ir sveikatos, gaisrinės saugos, darbuotojų saugos ir sveikatos instruktavimą darbo vietoje.
- 1.2. Darbuotojai periodiškai instruktuojami pagal įmonėje nustatytą instruktavimo tvarką.
- 1.3. Papildomai darbuotojai darbo vietoje instruktuojami atsiradus naujiems arba pasikeitus darbo aplinkos rizikos veiksniams, keliantiems pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai, perkėlus darbuotoją į kitą darbą arba pakeitus darbo vietą, technologinį procesą, darbo organizavimą, pakeitus arba modernizavus darbo priemones, pradedant naudoti naujas pavojingas ar kenksmingas medžiagas.
- 1.4. Draudžiama ateiti į darbą neblaiviam, darbo metu vartoti alkoholinius gėrimus, naudoti narkotines bei toksines medžiagas.
- 1.5. Draudžiama atsinešti į įstaigos teritoriją, darbo vietą alkoholinius gėrimus, narkotines, chemines, sprogstamąsias medžiagas.
- 1.6. Pastebėjus darbe neblaivius: darbo kolegą ar kitus asmenis, nedelsiant apie tai pranešti įstaigai vadovui ar darbų vadovui.
- 1.7. Darbuotojas privalo laikytis darbo tvarkos taisyklių, vykdyti darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus.
- 1.8. Darbo ir poilsio režimas:
 - 1.8.1. konkretus darbo ir poilsio režimas, papildomų ir specialių pertraukų skaičius, poilsio vieta nustatomi darbo tvarkos taisyklėse.
- 1.9. Rūkyti galima tik tam tikslui skirtose ir specialiais ženklais pažymėtose ir tinkamai įrengtose vietose, kuriose yra nedegus indas nuorūkoms.
- 1.10. Žinoti pirmines gaisro gesinimo priemones, jų veikimo principus, panaudojimo galimybes, savo veiksmus kilus gaisrui.

1.11. Asmens higienos reikalavimai:

1.11.1. draudžiama eiti į visuomeninio maitinimo įstaigas apsirengus nešvariais darbo rūbais;

1.11.2. prieš pertraukas švariai nusiplauti su muilu rankas;

1.11.3. nelaikyti kartu savo rūbų su darbo rūbais.

1.12. Įvykus nelaimingam atsitikimui, būtina nukentėjusiam suteikti pirmąją pagalbą. Reikalui esant, iškviesti greitąją medicinos pagalbą: **BENDRUOJU PAGALBOS TELEFONU-112.**

1.13. Apie darbo metu pastebėtus trūkumus, trukdančius saugiam darbui, gaisrinių ir darbo higienos reikalavimų vykdymui, pranešti vadovui.

1.14. pažeidusiam šios instrukcijos reikalavimus, taikoma LR įstatymų nustatyta atsakomybė.

II. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

2.1. Pavojingose patalpose leidžiama dirbti su I, II ir III-ios klasės izoliacijos rankinėmis elektros mašinomis bei įrankiais, arba su 0-01 klasės, tačiau naudojantis asmeninėmis apsauginėmis priemonėmis arba prijungus šiuos įrankius per skiriamuosius transformatorius, dažnio keitiklius, apsauginius atjungimo įrenginius.

2.2. Draudžiama skiriamuosius transformatorius, dažnio keitiklius, apsauginius atjungimo įrenginius įnešti į metalinių talpų, rezervuarų bei pavojingų patalpų vidų.

2.3. Labai pavojingose patalpose leidžiama dirbti tik su I, II ir III-čios klasės izoliacijos rankinėmis elektros mašinomis ir įrankiais, naudojantis asmeninėmis apsauginėmis priemonėmis arba be jų, prijungus šiuos įrankius per skiriamuosius transformatorius, dažnio keitiklius, apsauginius atjungimo įrenginius, o su 0 ir 01 – tik prijungus juos per skiriamuosius transformatorius, dažnio keitiklius, apsauginius atjungimo įrenginius.

2.4. 42 V rozetės ir šakutės, skirtos elektriniams įrankiams ir kilnojamiems šviestuvams jungti, savo spalva ir konstrukcija turi skirtis nuo 127 ir 220 V rozečių ir šakučių. 127 ir 220 V rozetės ir šakutės turi turėti papildomą įžeminantįjį kontaktą.

2.5. Rankinis kilnojamas šviestuvas turi būti su tinkleliu lempai apsaugoti, įtaisų jam pakabinti ir guminiu kabeliu ir kištuku.

2.6. Profesinės rizikos veiksniai:

2.6.1. mašinų ir mechanizmų besisukančios ir judančios dalys – galimos traumos;

2.6.2. elektros srovės poveikis. Paveikus elektros srovei, netenkama sąmonės, sutrinka arba nutrūksta širdies veikla bei kvėpavimas, o kartais ištinka ir staigi mirtis;

2.6.3. lekiančios skeveldros ir skiedros – galimi sužalojimai;

2.6.4. dulkės – kenkia kvėpavimo takams;

2.6.5. elektros įrenginių triukšmas ir vibracija - veikia periferinę nervų sistemą;

2.6.6. slidi ar duobėta grindų danga- galimos traumos;

2.6.7. COVID-19 virusas;

2.6.8. mažas darbo vietos apšvietimas, kenkia akims – galimi regos sutrikimai.

2.7. Saugos priemonės:

2.7.1. apsisaugojimui nuo elektros traumų reikia sekti, kad nebūtų pažeista laidų ir kabelių izoliacija, įrenginiai turi būti patikimai įžeminti;

2.7.2. saugantis nuo griuvimo, sausai išvalyti slidžias grindų dangas;

2.7.3. apsisaugojimui nuo rankų sužeidimų, dėvėti pirštines;

2.7.4. apsisaugojimui nuo galimų traumų, laikytis mechanizmų eksploatavimo instrukcijų reikalavimų, naudoti tvarkingas darbo priemones;

2.7.5. darbuotojui draudžiama į darbo vietą leisti su atliekamu darbu nesusijusių asmenų ar leisti dirbti staklėmis neturintiems tokios teisės darbuotojams;

2.7.6. darbuotojas neturi pats kaip nors remontuoti elektros įrenginius, valdymo įtaisus, derinti elektros prietaisus;

2.7.7. keičiamieji darbo įrankiai turi būti teisingai parinkti ir išgalasti, atsižvelgiant į darbo pobūdį ir apdorojamos medžiagos rūšį; darbuotojai paprastai dirba stovėdami ir įsitempę, greit apima nuovargis, silpnėja judesių koordinacija, padidėja rizikos laipsnis gauti traumą;

2.7.8. darbo metu būtina naudoti triukšmą mažinančias priemones arba trumpinti triukšmo trukmę. Įrengimų triukšmas gali sukelti galvos skausmus ir veikia periferinę nervų sistemą;

2.7.9. darbo vieta turi būti gerai apšviesta;

2.7.10. apsisaugojimui nuo griuvimo, sausai išvalyti slidžias grindų dangas; Grindų danga turi būti nedegi, neskili, lygi ir neslidi;

2.7.11. dirbant patalpose turi būti įrengti poilsio, asmeninės higienos kambariai, jie aprūpinti pirmosios pagalbos priemonėmis;

2.7.12. dirbantys su įrenginiais, turi būti aprūpinti reikiama darbo rūbais, avalyne, asmeninės apsaugos priemonėmis.

2.8. Būtinės asmeninės apsauginės priemonės:

2.8.1. apsauginis skydelis veidui apsaugoti nuo sužeidimų;

2.8.2. apsauginiai akiniai akių apsaugai nuo sužalojimo;

2.8.3. triukšmą slopinančios ausinės ir triukšmą slopinantys įdėklai;

2.8.4. pirštinės, saugančios rankas nuo sužeidimų;

2.8.5. medvilninis kostiumas;

2.8.6. respiratorius.

2.8.7. darbinės pirštinės.

2.8.8. vienkartinės pirštinės;

2.8.9. med. kaukės;

III. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

- 3.1. Apsirengti tvarkingus ir atitinkamo dydžio spec. rūbus, užsisagstyti juos, patikrinti asmeninės apsaugos priemones.
- 3.2. Darbuotojas privalo sutvarkyti savo darbo vietą; pašalinti visus pašalinius daiktus, kurie gali trukdyti saugiam darbui.
- 3.3. Darbuotojas privalo patikrinti:
 - 3.3.1. varžtų bei tvirtinimo mazgų ir detalių priveržimą;
 - 3.3.2. laidų arba kabelio stovį, izoliacijos sveikumą;
 - 3.3.3. jungiklių tvarkingumą ir įrankio darbą, įjungus elektros srovę.
- 3.4. Prieš įjungiant elektros prietaisus, įrengimus, įsitikinti, kad įjungimo mygtukas (jungtukas) būtų neutralioje padėtyje.
- 3.5. Pastebėjus bet kokius trūkumus, darbo nepradėti, kol jie nebus pašalinti.

IV. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

- 4.1. Prieš pradėdant dirbti elektros įrankiu, patikrinti jį tuščiąja eiga. Pajutus bent mažiausią elektros srovės poveikį ar pastebėjus elektros įrankio gedimą – nedelsiant išjungti įrenginį iš elektros tinklo ir pranešti vadovui.
- 4.2. Laikinais pasitraukti iš savo darbo vietos galima tik gavus iš tiesioginio vadovo leidimą.
- 4.3. Dirbant su rankinėmis elektros mašinomis ir įrankiais, pertraukų metu arba nutrūkus srovės tiekimui, jie turi būti atjungiami nuo elektros tinklo.
- 4.4. Nedirbti su elektros įrenginiais, kurių atidaryti arba nuimti apsauginiai skydeliai, išjungtos apsaugos blokuotės.
- 4.5. Reikalavimai dirbant su rankinėmis mašinomis ir įrankiais:
 - 4.5.1. su 0 ir 01 klasės izoliacijos rankinėmis elektros mašinomis ir įrankiais pavojingose patalpose bei lauke leidžiama dirbti, turint ne žemesnę kaip PK kvalifikaciją;
 - 4.5.2. prijungti šiuos įrankius per skiriamuosius transformatorius, dažnio keitiklius, apsauginius atjungimo įrenginius leidžiama, turint ne žemesnę kaip VK kvalifikaciją.
- 4.6. Ypatingai pavojingose patalpose, o taip pat, esant nepalankioms sąlygoms (katiluose, cisternose, šuliniuose ir pan.), elektriniams įrankiams leidžiama naudoti įtampą tik iki 12 V, būtinai naudojant apsaugines priemones.
- 4.7. Elektriniai įrankiai turi būti jungiami lanksčiu žarniniu laidu (kabeliu).
- 4.8. Visos apsauginės priemonės turi būti su įspaudu, kuriame nurodoma galiojimo data ir apsauginei priemonei leistina įtampa. Prieš naudojimą guminės apsaugos priemonės turi būti apžiūrinamos, nuo

jų turi būti nuvalytas purvas, o jei paviršius sudrėkęs – gerai nušluostytos ir išdžiovintos. Skylėtomis arba suplyšusiomis apsaugos priemonėmis naudotis draudžiama.

4.9. Dirbant su elektriniu įrankiu draudžiama:

4.9.1. liesti drėgnomis rankomis elektros laidų, kabelių, kištukų, prietaisų ar įrengimų;

4.9.2. perduoti įrankį kitam asmeniui, neturinčiam teisės juo dirbti;

4.9.3. ardyti ar remontuoti elektros įrankį ar mašiną;

4.9.4. dirbti ant pristatomų ir skečiamų kopėčių.

4.10. Neremontuoti pačiam sugedusį elektros įrenginį, laidus, kištuką, rozetę.

4.11. Draudžiama reguliuoti, keisti elektros įrankio ar mašinos darbo režimo parametrus atidarius įrankio, mašinos apsauginius skydelius, keisti darbo įrankį pilnai nesustabdžius įrankio ar mašinos ir neatjungus jo elektros maitinimo.

4.12. Reikalavimai kilnojamais elektros šviestuvais:

4.12.1. pavojingose ir labai pavojingose patalpose bei lauke leidžiama naudotis ne aukštesnės kaip 50 V įtampos kilnojamais šviestuvais.

4.13. Naudojant elektrinius įrankius ar šviestuvus, jų laidai ir kabeliai pagal galimybę turi būti pakabinami. Negalima leisti laidams ir kabeliams betarpiškai liestis prie karštų metalinių, drėgnų ir tepaluotų paviršių.

4.14. Draudžiama naudotis raktais, kurie neatitinka varžtų ir veržlių dydžių, su išsidėvėjusiais kraštais, dėti tarpiklius, mušti plaktuku per raktą, pailginti vieną raktą kitu ar vamzdžiu.

4.15. Draudžiama drožles, dulkes pūsti burna ir valyti rankomis.

4.16. Draudžiama naudoti asmeninius ar bendradarbių atneštus nepatikrintus, neišbandytus elektros įrankius, mašinas.

4.17. Įrankiai, apšvietimo prietaisai ir kiti srovės imtuvai į tinklą jungiami tik tam skirtais aparatais ir prietaisais.

4.18. Gręžiant detales elektrine gręžimo mašinėle, jas būtina patikimai įtvirtinti.

4.19. Svertai, kaip ir kiti įrankiai, turi būti inventoriniai ir saugojami sandėlyje. Negalima vietoje svertų naudoti atsitiktinių daiktų.

4.20. Draudžiama apdoroti šlapias ir apledėjusias detales ir ruošinius su elektriniu elektros įrankiu.

Dirbant su šlifavimo ir pjovimo diskais.

4.21. Dirbant su šiais įrankiais, sukeliama kibirkščių srautai, todėl būtina statyti apsauginius skydus. Be apsauginių skydų dirbti draudžiama.

4.22. Diskai turi būti su gamyklinės konstrukcijos apsaugomis.

4.23. Apdorojamos detales turi būti patikimai įtvirtintos.

4.24. Diską prie detales stumti lygiai, be smūgių.

4.25. Dirbti disko šonu draudžiama.

4.26. Darbo metu stovėti ne prieš diską, bet šonu į jį.

4.27. Draudžiama naudotis svirtimis prispaudimo jėgai padidinti.

4.28. Stabdyti diską ranka ar kitu pašaliniu daiktu draudžiama.

4.29. Draudžiama įpjovoje laužti diską

Dirbant su grąžtais.

4.30. Draudžiama gręžti galias angas konstrukcijose ir detalėse iš karto, neišimant grąžto ir neišvalius drožlių ir dulkiu iš angos

4.31. Visas detales gręžti tik patikimai jas įtvirtinus.

4.32. Gręžiant plonas plokštes, naudoti atramas.

4.33. Detalių tvirtinimui naudoti tvarkingus įrengimus.

4.34. Draudžiama gręžiant laikyti detales rankomis.

4.35. Draudžiama darbo metu silpnai įtvirtintas detales prilaikyti rankomis.

4.36. Tvirtinant detales į varstotus ar kitas suspaudimo priemones, būtina žinoti, kad:

4.36.1. draudžiama dėti po gaminiu atsitiktinius padėklus, varžtus ir kt.

4.36.2. tvirtinimo varžtus išdėstyti kaip galima arčiau prie detalės..

4.37. Draudžiama:

4.37.1. dirbti grąžtais, kurie darbo metu "muša";

4.37.2. gręžiant negalima žemai palenkti galvos prie gręžimo vietos;

4.37.3. grąžtą prie apdirbamų detalių, konstrukcijų privesti iš lėto;

4.37.4. draudžiama tikrinti angas pirštais, išėmus grąžtą;

4.37.5. draudžiama naudotis raktais, kurie neatitinka varžtų ir veržlių dydžių, su išsidėvėjusiais kraštais, dėti tarpiklius, mušti plaktuku per raktą, pailginti vieną raktą kitu ar vamzdžiu.

4.38. Gręžiant galias angas periodiškai šalinti drožles, dulkes.

4.39. Draudžiama drožles, dulkes pūsti burna ir valyti rankomis.

Dirbant su elektriniais kaltais.

4.40. Jeigu darbai vykdomi šalia dirbančių mašinų ar agregatų, būtina pastatyti patikimus aptvėrimus.

4.41. Esant bet kokioms pertraukoms darbo metu. pereinant į naują darbo vietą, išjungti elektrinį kaltą iš tinklo.

4.42. Pernešant elektrinį kaltą, laikyti jį už rankenos, o laidus susuktus į žiedą. Draudžiama pernešti elektrinį kaltą, laikant jį už laidų ar darbinės dalies.

4.43. Atliekant darbą, kurio metu gali atskilti metalo ar kitos nuolaužos bei skeveldros, naudotis apsauginiais akiniais ir pastatui apsauginius skydus, kad greta dirbantieji nebūtų sužeisti.

4.44. Nedirbti smūginiais ir kertančiais instrumentais be apsauginių įrengimų, apsaugančių nuo instrumento išsekimo

4.45. Draudžiama dirbti su elektriniu kaltu ant pristatomų kopėčių.

Dirbant su diskiniiais rankiniais pjūklais.

4.46. Negalima rankomis laikyti atpjauamo ruošinio galo.

- 4.47. Ilgus ruošinius būtinai pasidėti ant atramos.
- 4.48. Baigiant pjauti negalima stovėti arti neįtvirtinto atpjauamo ruošinio galo.
- 4.49. Negalima atlikti jokių remonto darbų: reguliavimo, tepimo, valymo ir kitokių darbų, kol rankinis pjūklas neišjungtas ir pilnai nesustos.
- 4.50. Sekti, kad nebūtų pašalinių žmonių darbo zonoje.
- 4.51. Pjaunant sunkias detales, saugotis, kad neužkristų atpjautas galas.

Dirbant su obliumi.

- 4.52. Draudžiama palikti įjungtą rankinį oblių (prieš įjungiant į tinklą įsitikinti, kad įjungimo mygtukas (jungtukas) būtų neutralioje padėtyje).
- 4.53. Draudžiama dirbti su nuskilusiais ir blogai įtvirtintais peiliais.
- 4.54. Draudžiama palikti įjungtą rankinį oblių ant žemės.
- 4.55. Draudžiama valyti rankomis, pūsti burna susikaupusias drožles, dulkes, esant įjungtam obliui į elektros tinklą.

Dirbant su dažų nuėmimo prietaisu.

- 4.56. Palikti įjungtą dažų nuėmimo prietaisą (patikrinti prieš įjungiant į tinklą, kad įjungimo mygtukas (jungtukas) būtų neutralioje padėtyje).
- 4.57. Draudžiama palikti įjungtą dažų nuėmimo prietaisą ant žemės.
- 4.58. Darbo metu draudžiama kreipti karštą srovę į:
- 4.58.1. savo ir šalia esančių darbuotojų rankas, kojas ir t.t.;
- 4.58.2. lengvai užsidegančias medžiagas (šiukšles, dažai, degūs skysčiai ir kt.).
- 4.58.3. Negalima rankomis tikrinti, ar pučiamas karštas oras.

Dirbant su elektriniu metalo pjūkle.

- 4.59. Palikti įjungtą elektrinį metalo pjūklą (prieš įjungiant į tinklą įsitikinti, kad įjungimo mygtukas (jungtukas) būtų neutralioje padėtyje).
- 4.60. Draudžiama palikti įjungtą elektrinį metalo pjūklą.
- 4.61. Visos pjaunamos detalės turi būti patikimai įtvirtintos.
- 4.62. Pjaunant vamzdynes, įsitikinti, kad tame vamzdyne nėra:
- 4.62.1. suspausto oro (garo ir kt.);
- 4.62.2. degiųjų dujų ar kitų degių medžiagų.

Dirbant su elektrine sriegpjove.

- 4.63. Palikti įjungtą elektrinę sriegpjovę (prieš įjungiant į tinklą įsitikinti, kad įjungimo mygtukas (jungtukas) būtų neutralioje padėtyje).
- 4.64. Draudžiama palikti įjungtą elektrinę sriegpjovę.
- 4.65. Atlikinėti užsriegimo darbus tik patikimai įtvirtinus detales (vamzdžius, armatūrą).
- 4.66. Užsriegiant draudžiama atlikti bet kokius matavimo darbus.

V. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

- 5.1. Įvykus nelaimingam atsitikimui, būtina pranešti vadovui, kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą, o reikalui esant, iškviesti greitąją medicininę pagalbą ir iki tyrimo pradžios išsaugoti įvykio vietą tokia, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu, jei tai negresia kitų darbuotojų gyvybei.
- 5.2. Įvykus nelaimingam atsitikimui pakeliui į darbą ar iš darbo, reikia pačiam arba per kitus asmenis pranešti vadovui apie atsitikimą ir jo aplinkybes.
- 5.3. Kilus gaisrui, reikia iškviesti ugniagesius **BENDRUOJU PAGALBOS TELEFONU - 112**, turimomis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis gesinti gaisrą, nedelsiant informuoti tiesioginį vadovą. Kilus pavojui arba gyvybei, išeiti iš pavojingos zonos.

VI. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

- 6.1. Atjungti įrankį nuo įtampos.
- 6.2. Nuvalyti nuo dulkių, tepalų ir t.t.
- 6.3. Nusiimti AAP.
- 6.4. Patikrinti, ar nepažeista kabelio izoliacija, o taip pat patikrinti apsaugines priemones, ar nėra mechaninių pažeidimų.
- 6.5. Perduoti įrankius asmeniui, atsakingam už elektros įrankių bei šviestuvų saugojimą.
- 6.6. Šiltu vandeniu su muilu, nusiplauti rankas ir nusiprausti. Negalima plauti rankų skiedikliais.
- 6.7. Apie pastebėtus trūkumus pranešti vadovui.